

اندیشه سیاسی - تربیتی علوی
در کلمات قصار نهج البلاغه

حکمت‌های ۱ - ۴۰

جلد نهم

آیه‌الله احمد بهشتی

بیت‌الکتاب
۱۳۹۴

کتاب برگزیده نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم / ۱۳۹۰
کتاب برگزیده جشنواره بین‌المللی پژوهش فرهنگی سال / ۱۳۹۰
کتاب برگزیده همایش ملی و جایزه ادبی علامه سیدجعفر شهیدی / ۱۳۹۱

موضوع:

اندیشه سیاسی: ۱۲۶ (سیاسی - اجتماعی: ۲۸۵)

گروه مخاطب:

- تخصصی (طلاب و دانشجویان)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۴۳۳

مسلسل انتشار (چاپ اول و بار چاپ): ۶۴۱۶

کتاب های دکتر احمد بهشتی/ ۲۴

بهشتی، احمد، ۱۳۱۴ -

اندیشه سیاسی - تربیتی علوی در کلمات قصار نهج البلاغه / شارح: احمد بهشتی. - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۶ -

ج. - (مؤسسه بوستان کتاب؛ ۲۴۳۳. کتاب‌های دکتر احمد بهشتی؛ ۲۴) (چاپ اول - اجتماعی؛ ۲۸۵. اندیشه سیاسی؛ ۱۲۶)

ISBN 978-964-548-803-9 (دو) ISBN 978-964-09-1713-8 (ج ۹)

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

فهرست نویسی بر اساس جلد نهم؛ ۱۳۹۴.

ص. خ. به انگلیسی: Ayatollah Ahmad Beheshti, Alavi Political-Educative Thought in Aphorisms of Nahj al-Balaghah

کتاب‌نامه.

مترجمان: ج. ۹. حکمت‌های ۱ - ۴۰ -

۱. علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - کلمات قصار - نقد و تفسیر. ۲. علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - نهج‌البلاغه - نقد و تفسیر. ۳. علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - سیاست و حکومت. ۴. اسلام و سیاست. الف. علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج‌البلاغه. برگزیده، شرح. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مؤسسه بوستان کتاب. ج. عنوان. د. عنوان: نهج‌البلاغه. برگزیده، شرح.

۲۹۷ / ۹۵۱۵

۸ الف ب / ۰۲۳ / ۳۸ BP

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۰۴۶۸۰۳

۱۳۹۴

بوستان کتاب

اندیشه سیاه‌پوش - تربیتی علوی در کلمات قصار نهج البلاغه / ج ۹

حکمت‌های - ۱۰۰

- نویسنده: آیه‌الله دکتر احمد بهشتی
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۴ • شمشاد: ۲۱۰۰ • بها: ۲۴۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است

printed in the Islamic Republic of Iran

- ♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفاتیه)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۰۷۷-۲۱۵۵۰۷، فکس: ۳۷۷۲۱۵۴، تلفن بخش: ۳۷۷۲۴۶۶
- ♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)
- ♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، میدان فلسطین، خ طوس، کوچه تریز، پلاک ۳۰، تلفن: ۰۲۱-۹۵۶۹۱
- ♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع یاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۲۲۳۳۶۷۲
- ♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۰۲۱-۳۲۱۳۷۲
- ♦ فروشگاه شماره ۵: اصفهان، میدان انقلاب، جنب سینما لاجل، تلفن: ۳۲۲۲۱۷۱۲
- ♦ فروشگاه شماره ۶ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، نبش خیابان ارم، تلفن: ۳۷۴۱۷۷۰
- ♦ فروشگاه شماره ۷: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، پلاک ۳۷، تلفن: ۳۷۸۴۲۵۹۰-۹۲

اطلاعات از تازه‌های انتشارات حقوق پیام کوتاه (SMS)، یا ارسال شماره همراه خود به ۰۲۱۵۵-۱۰۰۰ یا ارسال درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: <http://www.bustaneketab.com>

با قدردانی از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

• اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب: جواد آهنگر • ویراستار: ابوالفضل طریقه‌دار • چکیده عربی: سهیله خانقی • چکیده انگلیسی: مریم خانقی • فیبا: مصطفی محفوظی • حروف‌نگار: مهدیه قربان‌دوست • اصلاحات حروف‌نگاری: سکینه ملازاده • صفحه آرایی: حسین محمدی و احمد مؤتمنی • کنترل نمونه‌خوانی: محمدجواد مصطفوی • نمونه‌خوانی: علی میری و مرتضی عراقی • کنترل فنی صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی‌منش • کارشناس طراحی و گرافیک و طراح جلد: مسعود نجابتی • اداره آماده‌سازی: حمید رضا تیموری • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • قائم‌مقام مؤسسه و مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی.

رئیس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۲۳	پیش‌گفتار
۲۹	حکمت ۱: در تنگنای زمان
۲۹	شان صدور
۳۰	چگونگی فتنه
۳۰	روایت رضی‌الدین حلّی
۳۱	شعری از مؤلف و شاعر تازی
۳۲	درسی برای چگونه زیستن
۳۳	حکمت ۲: در دام طمع و زمان
۳۳	شان صدور
۳۴	شخصیت مالک
۳۵	نقدی بر روش دو شارح
۳۶	پیام مشترک
۳۷	پیام‌های ویژه
۳۷	۱. طمع
۴۱	۲. گشودن راز سختی
۴۳	۳. فرمان‌روایی زبان

- ۴۵ زمینه‌های تأسف!
- ۴۸ حکمت ۳: فقر و غنای ظاهر و باطن
- ۴۸ شأن صدور
- ۴۸ دلیل انتخاب مالک
- ۵۱ فقر باطن
- ۵۱ ۱. نخل
- ۵۳ ۲. سرس
- ۵۴ فقر ظاهر
- ۵۴ ۱. فقر
- ۵۶ ۲. فقیر
- ۵۷ ۳. عجز
- ۵۹ غنای ظاهر و باطن
- ۶۰ صبر
- ۶۲ زهد
- ۶۴ ورع
- ۶۸ حکمت ۴: علم و ادب
- ۶۸ شأن صدور
- ۶۸ مکتب پویا
- ۷۰ همدم نیکو
- ۷۲ دانش در ترازوی سنجش
- ۷۳ ادب، جامه کهنه نشدنی
- ۷۷ در آینه اندیشه
- ۸۰ حکمت ۵: رازداری و هم‌زیستی مسالمت‌آمیز

۸۰	شان صدور
۸۰	گوینده‌ای بی نظیر و شنونده‌ای بی همتا
۸۲	هنر رازداری
۸۴	بشاشت و خنده‌رویی
۸۵	گورستان عیوب
۸۷	آثار شوم خردپسندی
۹۲	حکمت ۶: فواید دنیوی و اخروی صدقه
۹۲	شان صدور
۹۲	برگ سبز
۹۴	مروری بر روایات
۹۴	اقوال حکیمان و عارفان
۹۵	گم نشدن کارها
۹۶	صدقه و دفع فقر
۹۶	صدقه و دفع گناه
۹۶	صدقه و مرگ ناگوار
۹۷	حکمت ۷: شگفتی‌های آفرینش انسان
۹۷	شان صدور
۹۸	شرح و توضیح
۹۸	۱. چشم
۱۰۰	۲. زبان
۱۰۱	۳. گوش
۱۰۲	۴. بینی
۱۰۳	بهره‌گیری صحیح

- حکمت ۸: اقبال و ادبار دنیا ۱۰۴
- شأن صدور ۱۰۴
- درسی از تاریخ ۱۰۵
- شواهدی بر حکمت علوی ۱۰۷
- دورویی و دورنگی ۱۱۰
- پانچ یک نامه ۱۱۱
- بعلا معجزه و کرامت ۱۱۲
- حکمت ۹: رهسوی پای بهتر زیستن ۱۱۴
- شأن صدور ۱۱۴
- اندرز ماندگار و حاشمه روشن ۱۱۶
- رهنمودی از وحی اسعانی ۱۱۹
- دفع یک اشکال ۱۲۱
- داستان حیص بیص ۱۲۱
- باز هم نمونه‌هایی از شاعران بابصیرت ۱۲۴
- حکمت ۱۰: شکر پیروزی ۱۲۶
- شأن صدور ۱۲۶
- نمونه‌های اخلاقی ماندگار ۱۲۸
۱. ابومسلم خراسانی ۱۲۹
۲. مأمون عباسی ۱۳۰
۳. باز هم مأمون ۱۳۰
۴. مصعب بن زبیر ۱۳۱
۵. احنف ۱۳۱
۶. علقمه ۱۳۱

۱۳۲	تحلیل چهار موضوع
۱۳۲	۱. قدرت
۱۳۵	۲. عداوت
۱۳۸	۳. عفو
۱۴۰	۴. شکر
۱۴۵	حکمت ۱۱: عا. مژترین مردم
۱۴۵	شأن صدور
۱۴۷	دو مصداق واقع عجز
۱۴۷	۱. عجز از دوست با
۱۵۲	۲. عجز از دوست نگه آری
۱۵۳	تحلیل و تبیین عجز و اختیار
۱۵۴	درسی از مکتب امام سجاد <small>علیه السلام</small>
۱۵۵	دشمن شناسی عمرو بن حسن <small>علیه السلام</small>
۱۵۶	واکنش دوست پرورانه زینب کبری
۱۵۸	حکمت ۱۲: حق کشی از راه گوشه گیری
۱۵۸	شأن صدور
۱۶۱	نیم نگاهی به سیمای خاذلان حقیقت
۱۶۱	۱. عبدالله عمر
۱۶۳	۲. سعد بن ابی وقاص
۱۶۵	۳. أسامة بن زید
۱۶۷	۴. محمد بن مسلمة انصاری
۱۶۹	۵. ابو موسی اشعری
۱۷۱	۶. آنس بن مالک

- ۱۷۳..... ۷. سعید بن زید
- ۱۷۳..... مردم سالاری راستین
- ۱۷۷..... حکمت ۱۳: شکر نعمت
- ۱۷۷..... شأن صدور
- ۱۷۸..... مروری بر آیات و روایات
- ۱۸۱..... شکر اتم الانبیاء
- ۱۸۳..... توجه ریبای مولوی
- ۱۸۴..... عبادت ساکنان
- ۱۸۴..... مراتب شکر
- ۱۸۵..... درجات شکر
- ۱۸۶..... حکمت ۱۴: همیار بودن در عین تنهایی
- ۱۸۶..... شأن صدور
- ۱۸۷..... عشیره نزدیک و دور
- ۱۸۸..... حقوق متقابل عشیره
- ۱۸۹..... آثار و فواید صله ارحام
- ۱۹۰..... آثار و مضرات قطع رحم
- ۱۹۲..... جفای مشرکین به پیامبر
- ۱۹۶..... کمک قهرمانانه دورترین ها
- ۱۹۸..... حکمت ۱۵: فرق میان فتنه گر و گرفتار فتنه
- ۱۹۸..... شأن صدور
- ۲۰۰..... بررسی سوابق محمد بن مسلمه
- ۲۰۱..... شأن نزول آیه نشوز
- ۲۰۲..... بیدار کردن وجدان خفته

۲۰۳	قتل جرثومه فساد.....
۲۰۴	سوابق سعد.....
۲۰۵	آمیزه فضایل و رذایل.....
۲۰۶	واقعۀ عقبه!.....
۲۰۷	نور خاموش نشدنی.....
۲۱۰	تعجب از امام.....
۲۱۰	فاتن و مفتون.....
۲۱۱	فاتن کیست؟.....
۲۱۳	مفتون کیست؟.....
۲۱۴	فتنه خوارج.....
۲۱۶	منع کشتن خوارج.....
۲۱۷	تداوم فتنه.....
۲۱۹	حکمت ۱۶: ناهم سنگی تدبیر با تقدیر.....
۲۱۹	شان صدور.....
۲۲۰	نمونه‌هایی از شکست تدبیر.....
۲۲۱	۱. سرنوشت مروان حمار.....
۲۲۲	۲. ماجرای ابراهیم حسنی.....
۲۲۳	۳. شکست مشرکان مکه.....
۲۲۳	۴. شکست انصار در جنگ احد.....
۲۲۳	۵. سرنوشت ابو مسلم خراسانی.....
۲۲۳	۶. تدبیر معکوس.....
۲۲۴	نمونه‌های دیگر.....
۲۲۵	۱. شکست ترغند نمرودیان.....

- ۲۲۶..... ۲. شکست تر فند فرعونیان
- ۲۲۸..... ۳. شکست تر فند کلیمیان
- ۲۳۰..... ۴. شکست تر فند بت پرستان مکه
- ۲۳۱..... نتیجه
- ۲۳۴..... حکمت ۱۷: فلسفه و جوب خضاب در عصر پیامبر
- ۲۳۴..... شأن صدور
- ۲۳۵..... اسمیت خضاب
- ۲۳۷..... تشبه به کفار
- ۲۴۰..... نمایش قدرت و شکر
- ۲۴۲..... احکام متغیر و ثابت
- ۲۴۳..... تشبه روا و ناروا
- ۲۴۳..... ۱. تشبه روا و پسندیده
- ۲۴۵..... ۲. تشبه ناروا و ناپسندیده
- ۲۴۸..... حکمت ۱۸: لغزندگی آرزو
- ۲۴۸..... شأن صدور
- ۲۴۹..... تحلیل درباره آرزو
- ۲۵۱..... ۱. جنبه های منفی
- ۲۵۱..... الف) قرآن
- ۲۵۲..... آرزوهای غرور آفرین اهل کتاب
- ۲۵۲..... بهشت در برابر ایمان و عمل
- ۲۵۳..... آرزوی مرگ
- ۲۵۴..... ب) حدیث
- ۲۵۶..... ۲. جنبه های مثبت

۲۵۶	الف) قرآن
۲۵۸	ب) حدیث
۲۵۸	پیران پر تلاش
۲۶۰	توصیه به ترک درازی آرزو
۲۶۱	نتیجه
۲۶۳	حکمت ۱۹: گذشتن جوانمردان
۲۶۳	شان صدور
۲۶۴	چیستی و چگونگی مروت
۲۶۵	یزید و ترک مروت
۲۶۵	پلیدی ابوسفیان
۲۶۶	کیمیای مروت و وفا
۲۶۷	جوانمردی حاتم
۲۶۸	جوانمردی عبدالمطلب
۲۶۹	یک الهام جذاب
۲۷۰	جنایات اموی
۲۷۳	رهنمودی برای تشویق جوانمردی
۲۷۴	دست خدا بر سر جوانمردان
۲۷۶	حکمت ۲۰: نکوهش ترس و شرم بی جا و تزییع فرصت
۲۷۶	شان صدور
۲۷۷	سه حکمت ناب و یک دستور
۲۷۷	نخستین حکمت ناب
۲۸۱	دومین حکمت ناب
۲۸۴	سومین حکمت ناب

- ۲۸۶ یک دستور
- ۲۸۹ حکمت ۲۱: شکیبایی در مطالبه حق
- ۲۸۹ شأن صدور
- ۲۹۰ چند تفسیر
- ۲۹۱ ۱. سید رضی
- ۲۹۲ ۲. به عبیده هروی
- ۲۹۲ ۳. بار هم ابو عبیده هروی
- ۲۹۲ ۴. محمد عبیده
- ۲۹۲ رأی مختار
- ۲۹۳ نمونه‌ای از شکیبایی بزرگوار
- ۲۹۶ حکمت ۲۲: ارزش عمل
- ۲۹۶ شأن صدور
- ۲۹۷ به عمل کار برآید!
- ۲۹۹ چرا حذف؟!؟
- ۲۹۹ پاسخی از امام هفتم
- ۳۰۰ شهادت سوم
- ۳۰۱ حکمت ۲۳: خدمت به در ماندگان
- ۳۰۱ شأن صدور
- ۳۰۲ تا توانی دلی به دست آور!
- ۳۰۳ وظیفه دولت اسلامی
- ۳۰۴ تعریف مسلمانی
- ۳۰۵ خطر تفسیر به رأی
- ۳۰۵ رابطه تحریف و فتنه

۳۰۷	داستان یحیی بن اکثم و یک ملهوف
۳۰۸	مشکل بزرگ!
۳۰۹	دیدگاه ابن سینا
۳۱۰	حکمت ۲۴: هشدارا
۳۱۰	شان صدور
۳۱۱	سنت استدر
۳۱۲	نگاهی بدروا
۳۱۴	اغفال و اضلال
۳۱۵	پاسخ یک پرسش
۳۱۸	حکمت ۲۵: گزارش گران اسرار
۳۱۸	شان صدور
۳۱۹	راه و رسم روان کاوی
۳۲۱	داستان بیعت با سوسمار
۳۲۳	نتیجه
۳۲۵	حکمت ۲۶: سازگاری با درد
۳۲۵	شان صدور
۳۲۵	روایتی از امام عسکری
۳۲۶	دارو و درمان در دنیای قدیم و جدید
۳۲۷	دین کامل و جامع
۳۲۹	فرق بیماری جسمی و بیماری های دیگر
۳۳۰	شیوه درمان بیماری های روحی
۳۳۱	تدریجی بودن علاج
۳۳۴	حکمت ۲۷: برترین زهد

- ۳۳۴ شأن صدور
- ۳۳۴ چرا پنهان کردن؟
- ۳۳۵ تحلیل زهد
- ۳۳۶ زهد معکوس
- ۳۳۷ زهد برترا!
- ۳۳۹ نقدی حکیمانه
- ۳۴۱ حکمت ۲۸: مرگ پرشتاب
- ۳۴۱ شأن صدور
- ۳۴۱ گرگ اجل!
- ۳۴۲ تنازع و تعاون!
- ۳۴۳ مرگ دو چهره!
- ۳۴۷ حکمت ۲۹: هشدارا هشدارا!
- ۳۴۷ شأن صدور
- ۳۴۷ باز هم یادآوری استدراج
- ۳۴۹ یک رهنمود
- ۳۴۹ غفلت زدایی
- ۳۵۱ حکمت ۳۰: ارکان ایمان و کفر و شک
- ۳۵۴ شأن صدور
- ۳۵۵ شخصیت ابن الکواء
- ۳۵۷ شخصیت والای عمار
- ۳۶۱ سؤالی مهم و ارزش مند
- ۳۶۳ چهار ستون ایمان
- ۳۶۶ شاخه های صبر

۳۶۷	شوق، نخستین شاخه صبر
۳۷۱	ترس و بیم، دومین شاخه صبر
۳۷۲	زهد، سومین شاخه صبر
۳۷۴	ترقب و انتظار، چهارمین شاخه صبر
۳۷۷	شاخه‌های یقین
۳۷۸	بصیرت زیر کلاه، نخستین شاخه یقین
۳۷۹	تلقی حکم، دومین شاخه یقین
۳۸۱	موعظه پذیری آگاهانه، سومین شاخه یقین
۳۸۴	زندگی سنت‌گرایانه، چهارمین شاخه یقین
۳۸۷	شاخه‌های عدالت
۳۸۸	ژرف‌اندیشی فهیمانه، شاخه نخستین عدالت
۳۹۰	کنجکاوی عالمانه، دومین شاخه عدالت
۳۹۱	داوری روشن‌بینانه، سومین شاخه عدالت
۳۹۲	پایمردی حلیمانه، چهارمین شاخه عدالت
۳۹۳	شاخه‌های جهاد
۳۹۴	امر به معروف، شاخه نخستین جهاد
۳۹۷	نهی از منکر، شاخه دوم جهاد
۳۹۸	صدق و اخلاص، شاخه سوم جهاد
۴۰۰	دشمنی با فاسق، شاخه چهارم جهاد
۴۰۲	چهار ستون کفر
۴۰۳	ژرف‌نگری ابلهانه، ستون اول کفر
۴۰۵	ستیز سبک‌سرانه، ستون دوم کفر
۴۰۷	انحراف متحیرانه، ستون سوم کفر

- ۴۱۱..... دشمنی نابخردانه، ستون چهارم کفر
- ۴۱۴..... شاخه های شک
- ۴۱۵..... جدال بی پایه، نخستین شاخه شک
- ۴۱۸..... ترس بی مایه دومین شاخه شک
- ۴۲۰..... تردید بی جا، سومین شاخه شک
- ۴۲۲..... سرسپم دگی در برابر غیر خدا، چهارمین شاخه شک
- ۴۲۴..... حکمت ۳۱: خوب تر از خوبی و بدتر از بدی
- ۴۲۴..... شأن صدور
- ۴۲۶..... تقدم و تأخر اسراف و تبذیر
- ۴۲۸..... شاهدی از قرآن
- ۴۳۰..... پاسخ دندان شکن
- ۴۳۱..... سخنی ناب از شارحی برجسته
- ۴۳۲..... تکمله و اتمام
- ۴۳۳..... یک نظریه اصولی
- ۴۳۵..... حکمت ۳۲: میانه روی
- ۴۳۵..... شأن صدور
- ۴۳۷..... پرهیز از افراط و تفریط
- ۴۳۷..... فرق اسراف و تبذیر
- ۴۳۹..... تفریط و بخل
- ۴۴۰..... معنای عام تفریط
- ۴۴۱..... حکمت ۳۳: شریف ترین ثروت
- ۴۴۱..... شأن صدور
- ۴۴۲..... تقسیم ثروت به شریف و دنی

۴۴۳	آرزوهای شیطانی
۴۴۴	آرزوهای خام
۴۴۴	یک اخطار همگانی!
۴۴۵	مخوف‌ترین خطرات
۴۴۶	مبدأ و اصل همه فراموشی‌ها
۴۴۷	حکمت ۳۴: پادشاه شتاب‌زدگی در عیب‌جویی
۴۴۷	شان صدور
۴۴۸	داستان قتیبه
۴۴۹	آشنایی با شخصیت‌های بزرگ
۴۵۱	مطالعه عیب‌جویی در امور اخلاق
۴۵۱	شواهدی از سعدی شیرین سخن
۴۵۳	داستان شقرانی
۴۵۳	مروری بر روایات
۴۵۷	حکمت ۳۵: آرزوی دراز
۴۵۷	شان صدور
۴۵۸	آرزوهای مثبت و منفی
۴۵۹	چند حکایت
۴۶۰	جوان و آرزو
۴۶۱	بهترین آرزوها و امیدها
۴۶۳	حکمت ۳۶: نکوهش سنت طاغوتی!
۴۶۳	شان صدور
۴۶۴	روایت نصر بن مزاحم
۴۶۶	اعتماد به غیر خدا

- ۴۶۶ خدمت بیهوده
- ۴۶۹ آسایش سودبخش
- ۴۷۱ حکمت ۳۷: هشت گوهر از معدن اخلاق
- ۴۷۲ شأن صدور
- ۴۷۴ اخلاق و فعل اخلاقی
- ۴۷۵ نقدی بر اخلاق ارسطونی
- ۴۷۵ تعریف فن اخلاقی
- ۴۷۶ اخلاق اخروی
- ۴۷۹ قلّه بلند اخلاقی
- ۴۷۹ سخنی از علامه طباطبائی
- ۴۸۱ پیام‌های نفسانی و عملی
- ۴۸۲ الف) توضیح و تبیین نکات اخلاق
- ۴۸۳ ۱. عقل
- ۴۸۵ ۲. احمق
- ۴۸۸ ۳. عجب
- ۴۹۱ ۴. حسن خلق
- ۴۹۸ ب) توضیح و تبیین فعل اخلاقی
- ۵۰۰ ۱. دوستی با احمق
- ۵۰۳ ۲. دوستی با بخیل
- ۵۰۷ صفت مطلق، نه تفضیل
- ۵۱۰ ۳. دوستی با فاجر
- ۵۱۴ ۴. دوستی با دروغ‌گو
- ۵۱۷ رسوایی نفاق در غزوة بنی المصطلق

۵۲۰	حق و صدق
۵۲۲	توضیح یک نکته لطیف
۵۲۷	حکمت ۳۸: اهمیت واجبات
۵۲۷	شأن صدور
۵۲۸	فرائض و نوافل
۵۲۹	نظریة ابن ابی الحدید
۵۲۹	۱. معنای حقیقی
۵۳۰	۲. معنای مجازی
۵۳۰	داوری
۵۳۲	درسی از خط مشی سیاه بلور
۵۳۵	ادامه داوری
۵۳۶	حسن و قبح
۵۳۷	نعیم بن مسعود و خدمات او
۵۳۹	حکمت ۳۹: فرق عاقل فرہیخته و احمق افسارگسیخته
۵۳۹	شأن صدور
۵۴۱	جایگاه واقعی قلب و زبان
۵۴۲	زبان عاقل
۵۴۳	۱. ما به الامتیاز انسان و حیوان و فرشته
۵۴۴	۲. عقل نظری و عملی
۵۴۵	۳. رابطه عقل و زبان و قلم عاقل
۵۴۶	۴. نکته‌ها
۵۴۷	زبان احمق
۵۵۱	حکمت ۴۰: مزدهای به یک بیمار

۵۵۱	شأن صدور
۵۵۳	عوض یا مزد
۵۵۷	تقویت روحیه بیمار
۵۵۹	عوض نه مزد
۵۶۱	مزد در برابر عمل
۵۶۲	کلید بشت

www.ketab.ir

خدای را سپاس گزارم که توفیق داد تا نهمین جلد اندیشه سیاسی - تربیتی علوی را تقدیم ارادتمندان خلیفه بلاغی معصوم نمایم.

مجلدات پیشین، برگرفته از نامه‌های نهج البلاغه بود. این جلد و مجلدات دیگری که به تدریج تقدیم عاشقان و دل‌باختگان الهی شود، برگرفته از حکمت‌ها و کلمات قصار نهج البلاغه است.

حکمت‌های علوی هم نظری و هم عملی است. حکمت‌های نظری اعتقادات ما را و حکمت‌های عملی، اخلاق ما را تعالی و تکامل می‌بخشد. حکمت‌های عملی علوی تنها بیانگر اخلاق فردی نیست، بلکه به تدبیر منزل و سویت بنیاد خانواده و سیاست و حکومت نیز توجه دارد.

نهج البلاغه تالی و مبیین و مفسر قرآن است. اگر بنا به روایتی قرآن در سوره فاتحه و سوره فاتحه در بسمله و بسمله در باء جمع شده، امام علی علیه السلام نقطه زیر باء است.^۱

۱. بنا به روایتی حضرتش فرمود: «أَنَا النُّقْطَةُ، أَنَا النُّقْطَةُ، أَنَا النُّقْطَةُ، أَنَا النُّقْطَةُ» در تأویل آن گفته‌اند: قدرت اصل و جسم حجاب قدرت و صورت، حجاب جسم است. در هندسه، نقطه اصل و خط، حجاب آن است. (بحار الأنوار، ج ۴۰، ص ۱۶۵، ح ۵۲) آری، او در سلسله طولی پس از خدا و رسول، اصل است و صدیقه طاهره علیها السلام کفو اوست.

پس امام علی علیه السلام یعنی وجود اجمالی قرآن، و قرآن یعنی وجود تفصیلی آن حضرت؛ بنابراین، نهج البلاغه نازلۀ قرآن است. اگر بگوییم: قرآن را بدون نهج البلاغه نمی توان فهمید، و بدون عمل به نهج البلاغه نمی توان عامل به قرآن بود، گزاف نگفته ایم.

روایت «أنا النقطة تحت الباء» هر چند سند معتبری ندارد، ولی بار روایت «أنا النقطة» که مجلسی در بحار الانوار آن را نقل کرده، قابل قبول است؛ چرا که نقطه یا زیر باء است، از زیر و بالای حروف دیگر.

نگارنده به رسم مجلدات پیشین، در مقدمه این جلد نیز با الهام از روایت «أنا النقطة تحت الباء» نصید این سروده که تقدیم خوانندگان گرامی می شود:

فهم این معنا بسی آسان بود	جمله سرور در قرآن بود
پرتوی از حضرت سبحان بود	هیچ می دانی چه باشد این سبق
جمله را قرآن ما برهان بود	آنچه آمد در صحیفه کبیا
گلبنش در روضه رضوان بود	هر گلی روئیده در بستان بود
پرتوی از نور این فرقان بود	جمله انوار وحی انبیا
اسر و فرعش اندر این بستان بود	رازهایی را که می جوید بشر
فراش در بسمله پنهان بود	فاتحه شد جامع اسرار وحی
گر نگاهت صائب و میزان بود	بسمله در باء و باء در نقطه بین
باء بسم الله کل باران بود	بشنو از مولی الموالی این سخن
این شناسه قله عرفان بود	گر مرا خواهی شناسی ای همام
این حقیقت سیر سیر جان بود	نقطه ای در زیر بانم والسلام
هر که نشناسد مرانادان بود	چشمه سار حکمت ربّانیم
منکر من زنده بی جان بود	سینه ام کانون علم بیکران
بهره او لؤلؤ و مرجان بود	هر که غواصی کند در بحر علم
دانشم الهام از یزدان بود	آنچه دانم نه از کتاب و دفتر است

من ادیبم نی ادیب این و آن
 من ادیب خاتم پیغمبران
 در رموز گفته‌هایم غور کن
 گر مرا نامی امیر هر سخن
 عارف از غوصی کند در فهم آن
 بل ادیبم فوق انس و جان بود
 او ادیبش حضرت رحمان بود^۱
 هر کلام چشمه‌ای جوشان بود
 پایگاهت حجت و ایقان بود
 ارمغانش سنبل و ریحان بود
 نهج البلاغه بعد پس از قرآن کتاب بستر و بالین هر مسلمانی باشد؛ ولی متأسفانه،
 نه تنها در میان مسلمانان، بلکه در میان شیعیان هم غریب است. نه تنها کلام او، بلکه
 خود او هم غربتی غربانه و عربتی مظلومانه دارد.
 او در وصیت جان‌سوز و تمام‌وز خود فرمود:
 غَدَا تَرَوْنَ آيَاتِي وَ يَنْشَأُ اللَّهُ مَرْجُلًا عَن سَرَائِرِي^۲
 فردا روزگار مرا می‌بینید و خداوند متعال سرائر مرا آشکار می‌کند.
 آیا آن فردای دیررس فرار سیده، و اگر نه، کی فرامی‌رسد؟!
 بر همه فرهیختگان است که در راه به نمایش گذاردن روزگار غمبار علوی
 و کشف اسرار قلبی مرتضوی علماً و عملاً گام بردارند تا آن فردایی که امام علی علیه السلام
 با چشم حقیقت بین خود شهود کرده، و وعده فرار سیده آن داده، چهره‌گشا و
 دل‌ربا گردد.
 آن فردا آمدنی است. یقیناً تعلیق به محال نشده است. ممکن است کمی آرزو کند
 که‌ای کاش آن شب قدری که فرق آن امام همام را شکافتند، صبح نمی‌شد، تا آن فاجعه
 مؤلمه تاریخ به بار نمی‌آمد. می‌گویند: آرزو به محالات هم تعلق می‌گیرد؛ ولی حافظ
 آن شب را شبی مبارک و فرخنده نامیده و چنین گفته است:

۱. اشاره است به حدیث نبوی ص: «أَنَا أَدِيبُ اللَّهِ وَعَلِيٌّ أَدِيبِي» (بحار الأنوار، ج ۱۶، ص ۲۷۱، ح ۳۵).

۲. همان، ج ۴۲، ص ۲۰۷، ح ۱۱.

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند

اندر آن وقت سحر آب حیاتم دادند

چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی

آن شب قدر که آن تازه براتم دادند

البته دیده‌ها و ایده‌ها و ملاحظات مختلف است. حافظ، امام علی علیه السلام را در اوج قرب

و در آستانه وصال تماشا می‌کند که می‌گوید:

مَا كُنْتُ إِلَّا قَارِبٍ وَرَدَّ، وَطَالِبٍ وَجَدَّ^۱

اکنون من مانده تشنه‌ای هستم که به آب رسیده، و مانند جوینده‌ای هستم که مطلوب

خوب یافته است.

دیگری به درد فراق دوست، و آه و ناله یاران، و اشک و ماتم خاندان می‌نگرد، و

چنین می‌گوید:

شب شیون فردای خود را یاد می‌کرد
 شب تا ابد «شب باد» را فریاد می‌کرد
 جان علی امشب مران ای شب به تعبیل
 یارب چراغ روز را بسنمای تعطیل
 سیارگان را میخ‌کوب آسمان کن
 خواب را از خانه عقرب روان کن
 خورشید را در بسند کن تا بر نیاید
 شب را بگو که گام زین سوتر نیاید
 بر لحظه‌ها حکم توقف ساز جاری
 سوی دیار بستی میران عماری
 خواب عدم بر این عالم در نوردد
 بر چرخ فرمان ده که تا وارونه گردد
 یک امشب‌ی را دولت جاوید بخشای
 صبح و فلق را ز آمدن نومید فرمای
 ما صبح را دیگر نمی‌خواهیم دیدن
 شب را همی خواهیم جاوید آرمیدن
 شب لرزه بر تن داشت از بیم سحوری
 شب پر وای حیدر داشت شب پروای دوری
 شب خو گرفته بود با اسرار چاهش
 شب رنگ می‌دزدید از سحر نگاهش^۲

۱. همان، ص ۲۵۵، ح ۵۷.

۲. از شاعر شیوا سرای معاصر، آقای عابدینی.

پس هم باید به حافظ حق داد که غزل را از دید عرفان و شهود سروده، و هم به سرایندهٔ مثنویات فوق حق داد که از دید غمزدگان فراق زمزمه کرده است. آن‌هایی که برای امام شهیدان خدایی و رهبر خونین بال‌های کربلایی اشک می‌ریزند، در حقیقت به حال خود می‌گیرند که در تنگنای فراق آن چهره‌های نورانی افتاده‌اند؛ ولی اگر نگاه کنند که آن‌ها پر زنان و خنده‌کنان به سوی معشوق می‌روند، چرا بگیرند؟ و اگر بگیرند، چرا به حال خود نگیرند که وا ماندهٔ بارگاه وصالند. با پوزش از حوالانی شدن این مقدمه، به امید این که هم نویسنده و هم خواننده از خوان دانش علوی بهره‌مند شوند، سخن را به پایان می‌بریم.

۵ اردیبهشت ۱۳۹۳

احمد بهشتی